

16 Μαρτίου 2020

Η μάχη για το ύψωμα 731-Εαρινή επίθεση των Ιταλών το 1941

[Επιστήμες / Ιστορία](#)

[Ηλίας Κοτρίδης, Αντισυνταγματάρχης ε.α.](#)

Στις 9 Μαρτίου 1941 ξεκίνησε η Εαρινή επίθεση των Ιταλών κατά της αμυντικής διάταξης των Ελλήνων. Έχουν γραφτεί πολλά για την άμυνα του 5ου Συντάγματος στο ύψωμα 731.. Θα προσπαθήσω, σε συνέχειες, να τονίσω τον αγώνα του 19ου Συντάγματος στον ίδιο τομέα. Η προέλαση και οι συνεχείς νίκες του Ελληνικού στρατού τον έφεραν από τον Ιανουάριο του 1941 και στην Ζώνη ευθύνης του Β΄ΣΣ, να κατέχει τον ορεινό όγκο της Τρεμπεσίνας και δεξιότερα, όπου είχε εγκατασταθεί και οργανωθεί αμυντικά. Βλέπουμε την διάταξη αυτή στην προβολή και την αναφέρω:

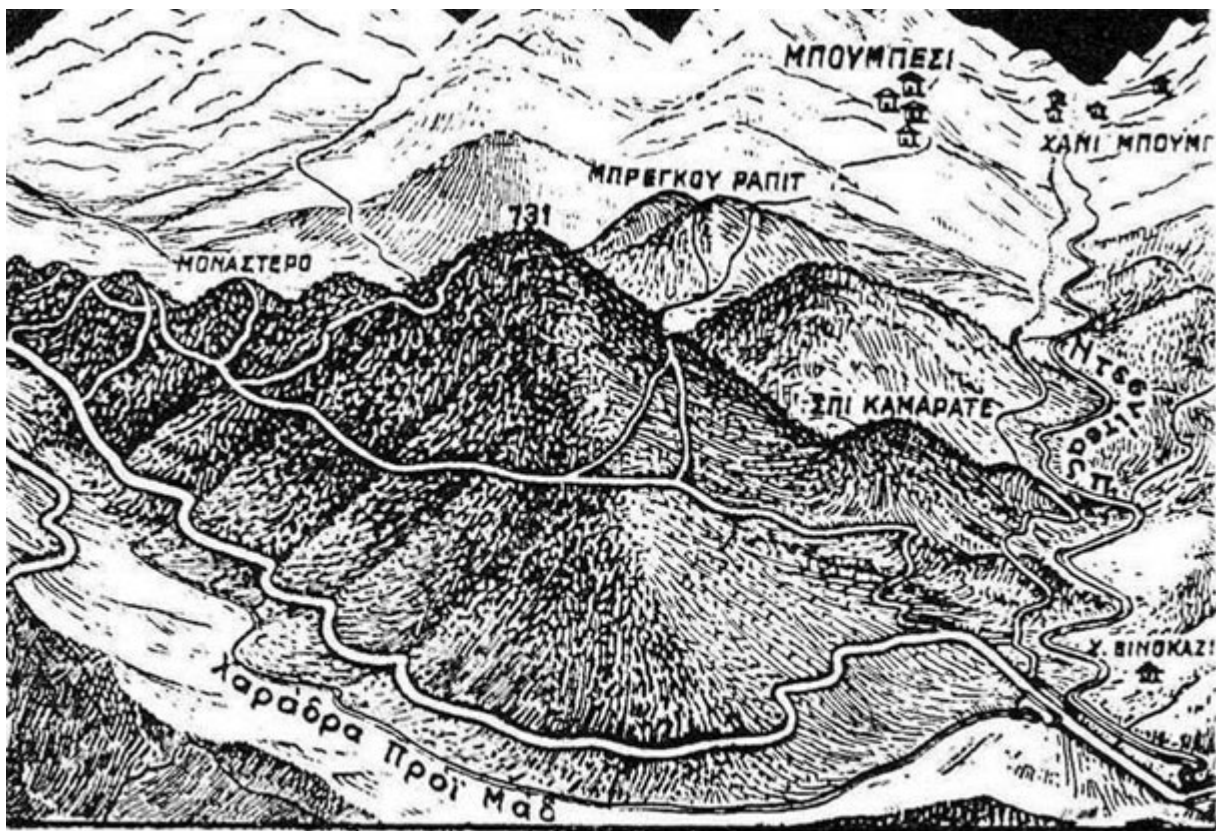
2α Τομέας Σεντέλι, (από βορρά προς νότο) Η V Μεραρχία με δύναμη εννέα ταγμάτων και η XVII με δύναμη έξι ταγμάτων.

2β Αριστερός Τομέας , Ι Μεραρχία από 710(όχι) μέχρι το 1308 ύψωμα, δηλαδή ιπαστί της αμαξιτής οδού Κλεισούρα - Βεράτιο, με έξι τάγματα εν Α΄ κλιμακίω και τρία εφεδρεία.

2γ Κεντρικός τομέας , XV Μεραρχία, από 710 έως Μπρέγκου Λιούλεϊ, με δύο Συντάγματα εν Α΄ κλιμακίω και το 28ο ως εφεδρεία του Τμήματος Στρατού Ηπείρου.

2δ Δεξιός τομέας, XI Μεραρχία, από Μπρέγκου Λιούλεϊ(ναί) μέχρι του Άψου ποταμού, με τέσσερα τάγματα εν Α΄ κλιμακίω και ένα εφεδρεία.

Πιο πίσω, σε δεύτερο κλιμάκιο ήταν οι εφεδρείες του Τμήματος Στρατού Ηπείρου.

Μία πρόχειρη πανοραμική όψη της μετωπικής γραμμής του ύψωματος 731, όπου συνεντρίθησαν οι μεραρχίες του 8ου Ιταλικού σώματος στρατού (9 — 14 Μαρτίου 1941).

(Σχεδίασμα Γ. Δουρδού)

Οι Ιταλοί διέθεσαν στον τομέα αυτό τις: 22 Μεραρχία Κυνηγοί των Άλπεων, 59η Κάλιαρι, 38η Πούλιε, 152 και 155 τάγματα Μελανοχιτώνων, την 24η Πινερόλο, την 2α Σφορτζέσκα. Σε δεύτερο κλιμάκιο τις 47 Μπάρι, 51η Σιέννα και 7η Λύκοι της Τοσκάνης. Εφεδρείες η Πεμόντε και η ημιτεθωρακισμένη Κενταύρων.. Κάθε μεραρχία αποτελούνταν από δύο Συντάγματα Πεζικού και ένα Πυροβολικού. Στην ίδια περιοχή διέθεταν επίσης διάφορα Συντάγματα Βερσαλλιέρων και Τάγματα Αλπινιστών και Μελανοχιτώνων, το σύνολο των οποίων έφθανε τα δεκαπέντε

τάγματα πεζικού και δύο τάγματα πολυβόλων.

ΕΑΡΙΝΗ ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΙΣ

ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΑΝΤΙΠΑΛΩΝ

ΤΗΝ 8η ΜΑΡΤΙΟΥ 1941

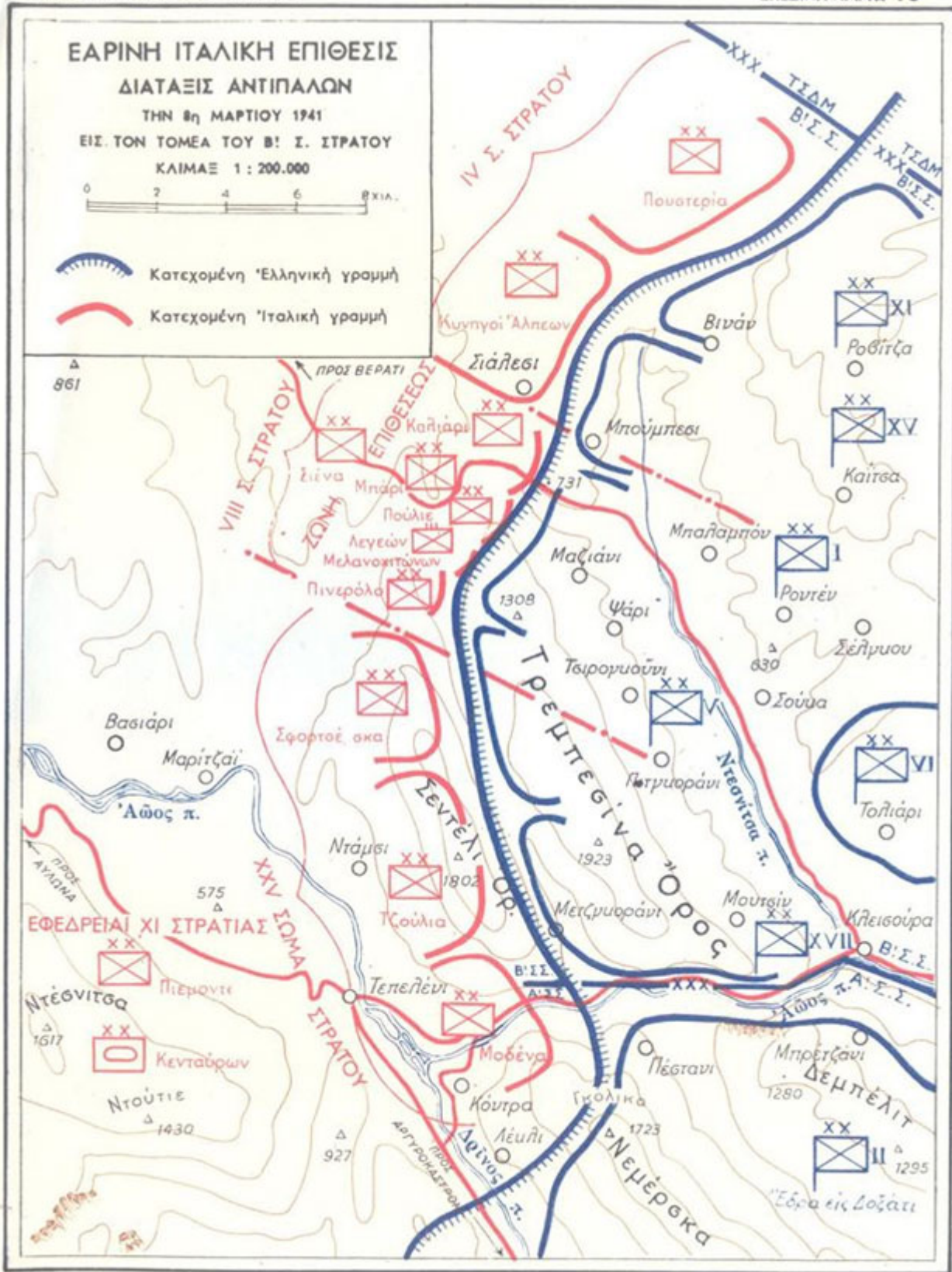
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ Β' Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ

ΚΛΙΜΑΣ 1 : 200.000

Κατεχομένη Έλληνική γραμμή

Κατεχομένη Ιταλική γραμμή

Ο Μουσολίνι από το πρωί της 9ης Μαρτίου 1941 εγκαταστάθηκε στο προκεχωρημένο παρατηρητήριο πάνω στο Ύψωμα Καμάριτ (Γκλάβα) απέναντι από το Ύψωμα 731, για να παρακολουθήσει από κοντά τις επιθέσεις. Πρέπει να σημειωθεί ότι για πρώτη φορά Αρχηγός Κράτους ή Κυβέρνησης, βρέθηκε τόσο κοντά στο μέτωπο των συρράξεων και επί τόσο χρονικό διάστημα.

Την 9η Μαρτίου 1941 αρχίζει η Ιταλική επίθεση με σφοδρότατο βομβαρδισμό , σε όλο τον τομέα του Β΄ΣΣ. Ειδικά στον τομέα της 1ης Μεραρχίας, σε όλο το βάθος και πλάτος και σε μέτωπο έξι χιλιομέτρων, τριακόσια πυροβόλα ρίχνουν, εντός 2 ½ ωρών, 100.000 βλήματα, χωρίς να υπολογίζονται οι όλμοι 81 χιλιοστών, από τους οποίους κάθε Μεραρχία τους διέθετε εξήντα(60).

Είναι γνωστός, πλέον, ο αγώνας που έγινε στο ύψωμα 731, που υπεράσπιζε το τάγμα Κασλά, του 5ου Συντάγματος, πλαισιούμενο από μονάδες των 4ου και 51 ου Συνταγμάτων. Ο αγώνας του τάγματος αυτού έχει αχθεί σε αφάνταστα ύψη και όχι άδικα, αφού συνεχείς επιθέσεις για κατάληψή του, καθώς δέσποζε της οδού Κλεισούρα-Βεράτιο, αποτύγχαναν με εκατόμβες θυμάτων.

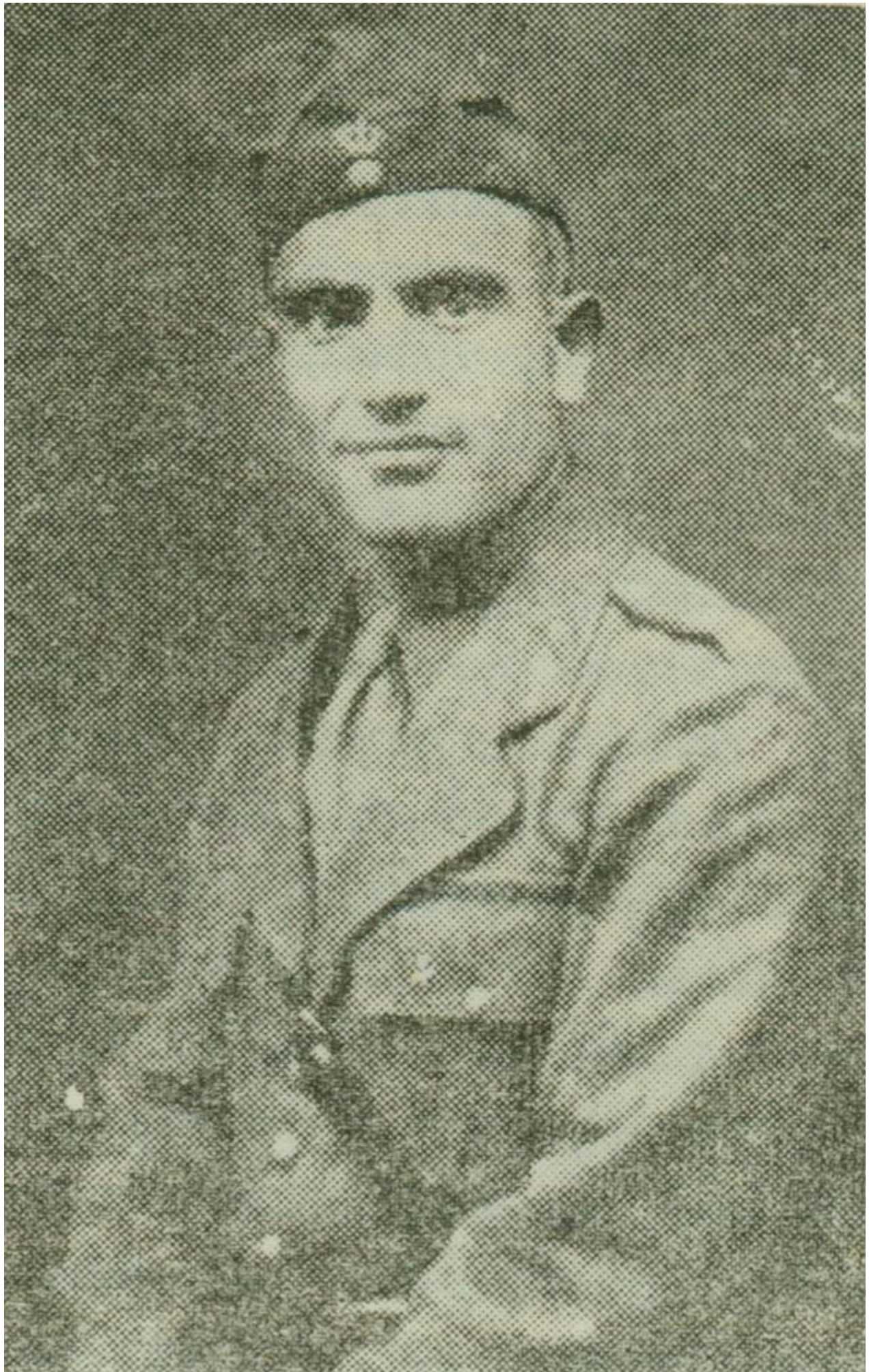
Λοχαγός Κουτρίδης Παναγιώτης, διοικητής 3ου Τάγματος του 19ου Συντάγματος

Το 19ο ΣΠ, με διοικητή τον Σχη Μπαλή, την 8/3/41 φθάνει στην περιοχή και την 9/3 βρίσκεται σε καταυλισμό στην χαράδρα Σούκα. Την ίδια μέρα τίθεται τακτικώς

υπό την 1η Μεραρχία με εντολή πιθανών αντεπιθέσεων προς :

-Ψάρι-Κιάφε Λούζιτ-731-Μοναστέρο

-Πάβαρι-731- Μπρέγκου Ράπιτ

Νέες διαταγές όμως καθορίζουν:

1. Προώθηση εσπέρας 9/3 ενός τάγματος, (Λοχαγού Κουτρίδη), και αμυντική εγκατάσταση εις Σπί Καμαράτ, υπό τις διαταγές του Σχου Κετσέα. Η κατάληψη της τοποθεσίας έγινε την Ν 9/10 Μαρτίου και αμέσως διέθεσε ένα λόχο συν διμοιρία πολυβόλων για ενίσχυση του υψώματος 717 και ενός άλλου λόχου σύν διμοιρία πολυβόλων για κάλυψη του κενού μεταξύ 731 και Τρεμπεσίνας.
2. Το 1ο τάγμα, (Τχης Παπακωνσταντόπουλος) εις ύψωμα 379, ανατολικά του Χάνι Βινοκάζιτ, για αμυντική εγκατάσταση με μέτωπο δυτικά, προς απόφραξη της εξόδου στενωπού ΠΡΟΪ ΜΑΘ (κατά μήκος της οδού προς Βεράτιο), υπό τις διαταγές Σχου Γεωργούλα και προς εξασφάλιση των προφυλακών.
3. Το 2ο τάγμα (Τχης Φωκάς), αμυντική εγκατάσταση εις Πάβαρι, ανατολικά Χάνι Μπαλαμπάνι, υπό το 19 ΣΠ, να εξασφαλίσει, με τμήματα δυτικώς του Μπρέγκου Ραπίτ, 2η αμυντική τοποθεσία, σε περίπτωση σύμπτυξης της 1ης.

Δύναμη Συντάγματος την 9ην Μαρτίου

Αξκοί 91- Οπλίτες 3230-Κτήνη 730-Πολυβόλα 36 -Οπλοπολυβόλα 108

Όλμοι 4 -Πυροβόλα των 65 χιλιοστών 2

Σχης Μπαλής Παναγιώτης, διοικητής 19ου Συντάγματος Πεζικού

Την 10 Μαρτίου το Σύνταγμα προωθεί τον ΣΔ του πλησίον του Σχη Γεωργούλα και

το ίδιο βράδυ διατάσσεται όπως την Ν. 11/12 αντικαταστήσει τις εμπρός μονάδες και να λάβει αμυντική διάταξη ως εξής:

-Αριστερός υποτομέας , 3ο τάγμα: Ύψ. 731 (δύο λόχοι με τα πολυβόλα εμπρός και ένας εφεδρεία).

-Δεξιά (βόρεια) λωρίδα, 1ο τάγμα:Σίργκ-717-709-710(Μπούμπεσι), με ίδια διάταξη λόχων.

- 2ο τάγμα, εφεδρεία εις Σπί Καμαράτ. Την 17.30΄τηλεφωνική διαταγή αναβάλει την αντικατάσταση λόγω των εχθρικών επιθέσεων και η αντικατάσταση γίνεται την Ν 12/13 Μαρτίου.

Έφεδρος Ανθλγός Μαρτίνιοβιτς Αναστάσιος, διοικητής λόχου

Την 10/3 ο διοικητής του 3ου τάγματος, Λγός Κουτρίδης, με τους διοικητές του 9ου και 10 λόχου, Ανθλό Μαμαλάκη και Λγό Νικολακάκη πηγαίνουν για αναγνωρίσεις στην τοποθεσία αμύνης. Κατά την επιστροφή τους τραυματίζονται

οι διοικητές λόχων και αντικαθίστανται στον μέν 9ο από τον έφεδρο Υπλόγ Λαυρεντίδη Ισαάκ και στον 10ο από τον έφεδρο, ανθλόγ Μαρτίνοβιτς Αναστάσιο. Στις 7 το πρωί της 11/3 δύο τηλεφωνητές αναφέρουν στον διοικητή τους ότι κατά την επισκευή των γραμμών διαπίστωσαν διείσδυση των Ιταλών και επικείμενη κύκλωση της Μονάδος. Οι στρατιώτες δεν έγιναν πιστευτοί και μάλιστα επετιμήθησαν ως διαδοσίες ψευδών και επικίνδυνων πληροφοριών.

Σε λίγο όμως δεύτερη πληροφορία, από τον αξκό εφοδιασμού, έφεδρο ανθλόγ Βοζικόγλου Ιωάννη, ο οποίος διήλθε μεταξύ των Ιταλών, δυνάμεως περίπου Συντάγματος, είχε ως αποτέλεσμα την άρση των αμφιβολιών. Η κίνηση παρακολουθείται από τον Επιτελάρχη του Σώματος Στρατού, ο οποίος διατάσσει το III/4 τάγμα Μπαλτούμη να πάρει θέσεις στις βόρειες και δυτικές παρυφές του Κιάφε Λούζιτ και το I/19 του Τχη Παπακωνσταντόπουλου στις ανατολικές, απέναντί τους, με επικεφαλής τον λοχαγό Τσανάκα.

Ο Κουτρίδης, κατόπιν διαταγής, λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα, με τον μοναδικό εφεδρικό λόχο, και ταυτόχρονα αναφέρει στον Σχη Κετσέα. Αφήνει μία διμοιρία και διμοιρία πολυβόλων για προστασία της περιοχής, αναπτύσσει τις άλλες δύο βορείως και κατά μήκος της χαράδρας και λαμβάνοντας εκ της τοποθεσίας αμύνης μία διμοιρία του Μαρτίνοβιτς την τάσσει στην δυτική πλευρά της χαράδρας, προς απαγόρευση κινήσεων προς τα εκεί. Πυκνή ομίχλη επικρατεί στο πεδίο μάχης και αυτό διευκολύνει τις κινήσεις αυτές. Περί την 09.00 άίρεται η ομίχλη και οι Ιταλοί βρίσκονται σε κατάσταση στρατοπεδιάς, υπό τα πυρά του

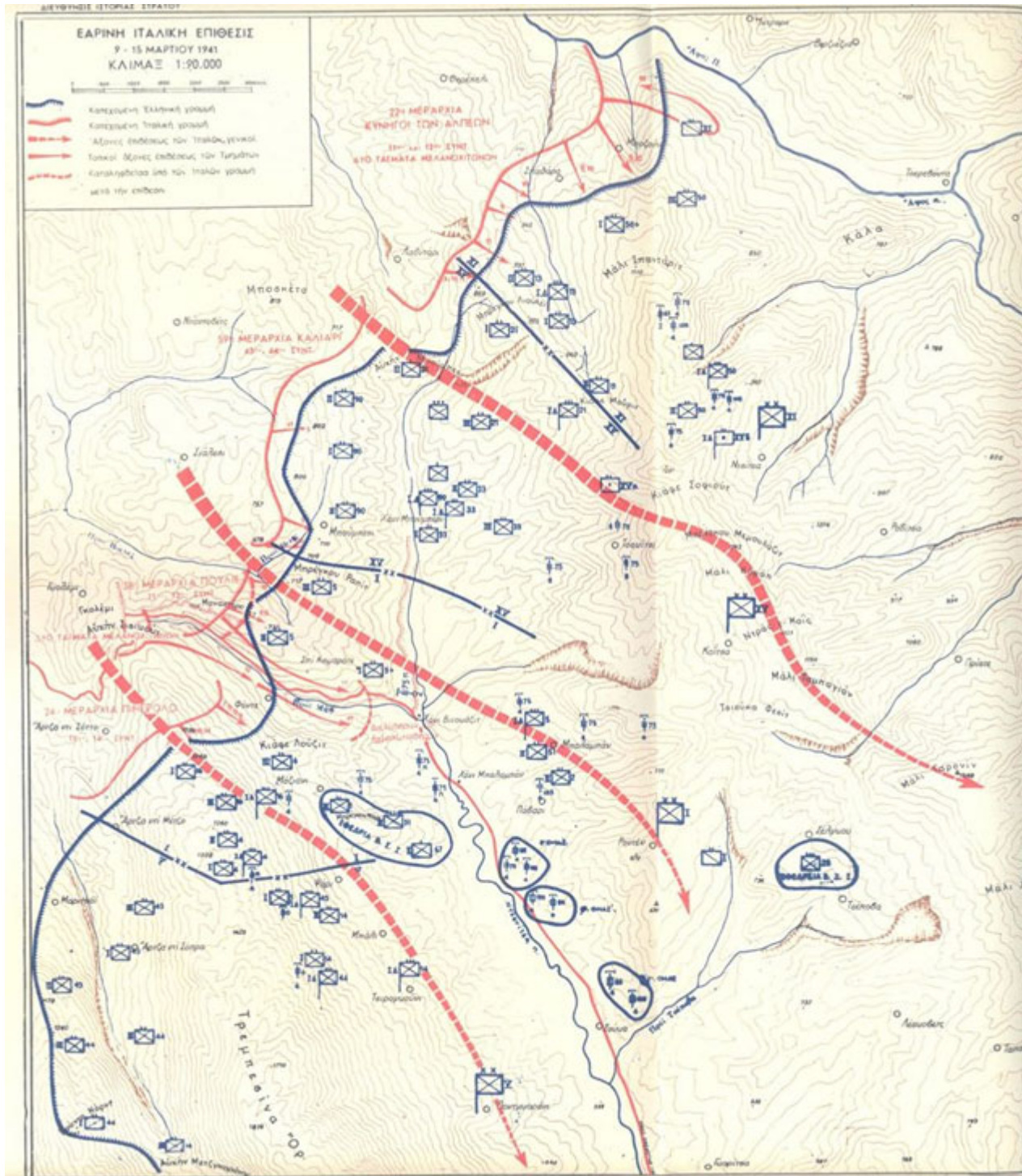
λόχου συν διμοιρίας. Διατάσσεται πύρ πολυβόλων και μη μπορώντας ο εχθρός να αμυνθεί ζητά με λευκά μαντήλια την παράδοσή του. Πολύ μεγάλη είναι στο σημείο αυτό και η συμμετοχή του αντιαρματικού ουλαμού των 75 χιλ., ο οποίος με εύστοχα πυρά προξένησε τεράστιες απώλειες και επέφερε τον πανικό στους Ιταλούς.

Κατά την κίνηση των αιχμαλώτων οι Ιταλοί παρατηρητές νόμισαν ότι εκδήλωναν επίθεση και αρχίζουν σφοδρό πύρ πυροβολικού, στο εσωτερικό της τοποθεσίας. Είχαν όμως απατηθεί. Έτσι ένας λόχος σύν διμοιρία, με την ενεργό συνδρομή και των υπολοίπων, συλλαμβάνουν 35 αξιωματικούς, οι τρεις Τχες(Τομασσί Θεμιστοκλί, διοικητής τάγματος του 72 Συντάγματος, Κουαρέντα Ουμινλάτο, υποδιοικητής του 72 Συντάγματος και Τσίνιο Φερνέντο Δέπρι, υποδιοικητής του 155 τάγματος μελανοχιτώνων), τρεις ιατρούς και 506 οπλίτες. Το υπόλοιπο του Συντάγματος εξοντώθηκε. Ο μόνος διασωθείς ήταν ο Ανχης, διοικητής του αποσπάσματος ο οποίος μεταφέρθηκε τραυματίας προς τα πίσω και διέφυγε. Οι απώλειες των Ελλήνων ήταν ένας νεκρός ανθλγός (ΠΒ) που προσπάθησε να συλλάβει Ιταλό Τχη, 2 ημίονες και 1 ίππος.

Την ίδια μέρα ο εχθρός κατορθώνει, για λίγο, να θέσει πόδα επί του υψ. 717. Δέχεται σφοδρή αντεπίθεση από τον 11ο λόχο του 3ου Τάγματος, προξενούνται βαρύτερες απώλειες στον εχθρό και απωθείται. Ο λόχος είχε 3 νεκρούς και 5 τραυματίες, ένας εκ των οποίων ήταν ο έφεδρος Ανθλγός Σταυρίδης Σταύρος, εκ Λευκώνος. Από το βράδυ της μέρας αυτής το Σύνταγμα αναλαμβάνει πλήρως την αμυντική τοποθεσία και ενισχύει τις θέσεις του 3ου τάγματος με λόχο και διμοιρία

πολυβόλων του 2ου τάγματος. Από το πρωί της επομένης ο εχθρός εξορμά εκ νέου και διαθέτοντας μέσα παρατηρήσεως σε σημείο ευρισκόμενο ψηλότερα του 731 καταφέρνει πλήγματα κατά του 3ου Τάγματος και των όπλων του. Οι μαχητές όμως μένουν ακλόνητοι στις θέσεις τους υπακούοντας στις παροτρύνσεις Λαυρεντίδη... «Ένα βήμα πίσω ισούται με τον θάνατο της Ελλάδος..».

Όλοι έμειναν επί των χαρακωμάτων τα οποία ανασκάπτωνται και ο διοικητής λόχου μπαίνει στο δίλλημα αν πρέπει να χρησιμοποιήσει τα σώματα των πεσόντων για προστασία. Ο εχθρός πλησιάζει και ο Λαυρεντίδης φωνάζοντας στους

στρατιώτες του «Καλυφθείτε» πετάγεται έξω και ρίχνοντας χειροβομβίδες απωθεί τον εχθρό. Σύμφωνα με την έκθεση Κουτρίδη μόνο το 5% των Ιταλών διέφυγε. Όμως το τίμημα για το τάγμα είναι βαρύ. 48-50 νεκροί, 150-160 τραυματίες, 6 αχρηστευθέντα πολυβόλα, 9 οπλοπολυβόλα. Τα αποτελέσματα αναφέρονται στην διοίκηση του υποτομέα και το τάγμα ενισχύεται με έναν ακόμη λόχο, 5ο, σύν διμοιρία πολυβόλων του 2ου τάγματος. Από την μάχη αυτή, όμως, βγήκαν χρήσιμα συμπεράσματα για την διοίκηση του Τάγματος. Διαπιστώθηκε ότι ο εχθρός άρχιζε τον βομβαρδισμό του επί των επισημασμένων χαρακωμάτων και τον κλιμάκωνε προς τα πίσω. Εκτιμήθηκε ότι αυτό θα γινόταν και την επομένη.

Έτσι διατάχθηκαν οι λόχοι, στην διάρκεια της νύχτας, να εγκαταλείψουν τα χαρακώματά τους και να δημιουργήσουν νέα 40 μέτρα πιο μπροστά. Τις πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες όλοι ήταν έτοιμοι στις νέες θέσεις τους. Από τις 04.00΄ο εχθρός βομβαρδίζει ανηλεώς με 300 πυροβόλα και ισάριθμους όλμους, όπως είχε προβλεφθεί, επί των γνωστών χαρακωμάτων, χωρίς να πέσει ούτε ένα βλήμα επί των νέων. Οι άνδρες παραμένουν σιωπηλοί και μη πυροβολούντες. Το Σύνταγμα ανησυχεί για την σιωπή αυτή των όπλων. Οι εχθρικές φάλαγγες πλησιάζουν ανύποπτες. Έχουν παραπλανηθεί από την σιωπή αυτή. Όταν η κεντρική τους φάλαγγα έφθασε περί τα 40 μέτρα από τις θέσεις αρχίζουν τα πυρά και ο φραγμός Πυροβολικού Νέο σύνθημα, μετά το γνωστό ΑΕΡΑ, δονεί την ατμόσφαιρα. «Φούσκωτον-Φούσκωτον». Οι φάλαγγες διαλύονται σε 4-5 λεπτά και σε χώρο 200X800 μέτρα τα πτώματα κείτονται κατά χιλιάδες. Το Τάγμα δια του ηλιογράφου του στέλνει το ιστορικό, πλέον, σήμα «Τάγμα κατέχει τα θέσεις του».

(συνεχίζεται)

<http://bit.ly/39U5VPY>